

atestat termenul păstoresc *bárzij* „negru, dar cu pieptul alb” — vorbind despre oi și capre —, format cu desinența adjectivală *-ij* (cf. § 31) de la împrumutul din română **barz*. Dacă ținem seamă și de faptul că astăzi *bărză* „Ciconia alba” este folosit numai în graiurile din jumătatea de sud a României, adică tocmai în cele care sînt la distanța cea mai mare de ucraineană, trebuie să admitem că ucr. *bárzij* reprezintă un împrumut românesc foarte vechi.

În ucraineană împrumutul românesc *demnáty* < rom. *a* (în) *demnă* păstrează sensul de „a convinge”, „a determina”, „a invita” pe care îl avea în româna veche verbul *a îndemná*.

În lexicul graiurilor ucrainene de sud-vest, în primul rînd al celor carpatice, există, desigur, și alte împrumuturi din română care păstrează particularități fonetice și sensuri arhaice, sau care reprezintă arhaisme lexicale.

§ 4. Caracterul și ponderea împrumuturilor românești în vocabularul limbii ucrainene. Din punctul de vedere al *căilor* prin care au pătruns în ucraineană, cuvintele de origine românească formează două categorii bine distincte: împrumuturi *populare* și împrumuturi *culte*.

a) *Împrumuturile populare* datează din cele mai vechi timpuri (vezi, de ex., *jaryč*), s-au făcut pe cale orală nemijlocită, uneori în condiții de bilingvism, de-a lungul multor secole de vecinătate teritorială și de conlocuire între purtătorii unor graiuri românești septentrionale și cei ai graiurilor ucrainene de sud-vest, mai cu seamă din zona Carpaților Nordici. Ele sînt bine instalate în lexicul acestor graiuri, ceea ce rezultă, printre altele, din numărul mare de derivate proprii la baza cărora au stat. Astfel, ucr. *kl'ah* „cheag”, cu varianta fonetică *gl'ag*, are în graiurile carpatice următoarele derivate: *glágaty*, cu perechea de aspect perfectiv *zaglágaty* „a încheaga”, *gláganyj* „închegat”, „preparat cu cheag”, *glaganéc* „lapte brînzit”, *gláganka* „id.”, *klaganýc* „piftie” și, desigur, și altele.

Specialiștii obiectivi recunosc rolul considerabil al împrumuturilor din română în *însuși procesul de constituire a unor graiuri ucrainene de sud-vest*, mai cu seamă transcarpatice și huțule (Dzendzeliv's'kyj, *Zasady*, 21, *Žylko*, 96). Împrumuturile populare din română se referă nu numai la păstorit, ci și la alte sfere ale vieții economice, sociale și spirituale: îmbrăcăminte, raporturile de rudenie și afinitate, cultivarea porumbului și prepararea alimentelor etc. (Dzendzeliv's'kyj, *Vivčars'ka leksyka*, *Ovcevod. leksyka*, *Nazvy moločn. prod.*, *Leksyka*, Petrovici, *Note etimol.* II, 358 etc.).

Un loc de seamă printre împrumuturile populare nemijlocite de la români îl dețin *termenii pentru relief și ape* (toponimele și oronimele, în special în Carpații Nordici¹). Unele dintre acestea (*kyčera*, *mágura*) sînt atestate în documente ucrainene din sec. XIV—XV (*Xudaš*, 145—146), ceea ce arată că în limba ucraineană vorbită ele erau cunoscute de și mai înainte.

În sfîrșit, sînt de menționat și *antroponimele* de origine românească din graiurile ucrainene carpatice. Unele dintre acestea au fost împrumutate de la români încă înainte de stabilirea huțulilor în actualul raion Raxiv din

¹ În această privință există o literatură întinsă (Rozwadowski, Rudnyc'kyj, Stieber, *Toponomastyka*, Hrabec, Marusenko, Halas, *Topon. Zakarpat'va ș.a.*).